

AD: VZPOMÍNKA NA PROFESORA SYMONA

PROFESSOR SYMON: A REMEMBRANCE

FRANTIŠEK KOŽÍŠEK

Státní zdravotní ústav, Praha

V. Bencko a J. Kříž vzpomněli v Hygieně č. 3/2013 na profesora obecné a komunální hygieny MUDr. Karla Symona, za což jim patří dík. Dovolil bych si krátce doplnit jejich sdělení připomenutím jedné Symonovy zásluhy, o které se už dnes téměř neví. V článku se mimo jiné zmiňuje, že se Symon zabýval fluoridací vody. To je pravda, ale ještě než k tomu došlo (výzkum předcházející fluoridaci probíhal od počátku 50. let a k první pokusné fluoridaci vody došlo v Táboře a Brně roku 1958), popsal Symon jako první u nás již koncem 40. let zubní fluorózu.

V létě r. 1946 byl Symon upozorněn MUDr. Hadravskou, asistentkou ústavu sociálního lékařství, na zajímavý jev ve Valašském Meziříčí, totiž na těžké poškození zubní skloviny, vyskytující se na zubech dospělých lidí a hlavně dětí. Tento jev zde ale bylo možné pozorovat jen v určitém, poměrně přesně ohraničeném okrsku v Krásné n. Bečvou (nyní části Valašského Meziříčí). Jak posléze Symon napsal, „ujal se tohoto případu, aby zjistil příčinu tohoto zajímavého zjevu, dosud u nás nevídaného a nepopsaného“. Do Krásna se vypravil, aby provedl šetření, které si rozdělil do čtyř úseků: 1. vyšetření místní, 2. zda a v jakém množství je fluor obsažen v pitné vodě, 3. zjištění původu fluoru, 4. prohlídka chrupu postižených osob a pořízení statistiky. Jaké bylo zjištění?

Krásno nad Bečvou na pravém břehu řeky Bečvy byla roztroušená neuspořádaná zástavba; obec byla rozdělena dvěma náhony, lidé používali vodu z vlastních studní, která byla v podstatě infiltrátem z řeky. Jako zdroj znečištění fluoridy zjistil velkou sklárnu postavenou počátkem 19. století nad obcí, ve které používali kyselinu fluorovodíkovou pro leptání skla. Kyselina byla vypouštěna do odpadní vody, která se téměř nečistila a vypouštěla do náhonu a blízkého rybníka. Protože místní podloží

bylo štěrkové, dostávaly se fluoridy i do studní – v ulicích pod továrnou bylo ve studnách až 24–29 mg/l fluoridů, ale se vzdáleností obsah klesal a nejdále položené domy (studny) měly již jen stopy fluoridů, takže zde se žádná fluoróza nevyskytovala. Je zajímavé, že místní lékař pozoroval tento jev již od počátku století, ale nenapadlo ho to někomu oznámit nebo se příčinou sám zabývat.

Symonovo šetření probíhalo od podzimu 1946 do jara 1947 a výsledkem byl návrh nápravných opatření – vybudování vodovodu s nezávadnou vodou a do té doby pokud možno používat jiné tekutiny (sodovky...) nebo vodu z nezasažených studní. Symon o případu poprvé informoval na schůzi Spolku českých lékařů v Brně (11. 2. 1947), záhy ho také podrobně popsal v odborné literatuře (1, 2).

Když čtete o Symonově plánu a provedení místního šetření v Krásné, je to skvělá ukázka použití epidemiologického myšlení v praxi, o kterém psal v úvodníku čísla 3/2013 Hygieny MUDr. Kotěšovec.

LITERATURA

1. Symon K. Otrava fluorem v pitné vodě. Lékařské listy: časopis lékařských spolků a žup moravskoslezských. 1947;2(23):554-7.
2. Symon K. Otrava fluorem v pitné vodě. Scripta medica Facultatis medicinae Universitatis Purkyninae Brunensis. 1948;22(2):1-31.

*MUDr. František Kožíšek
Státní zdravotní ústav
Šrobárova 48
100 42 Praha 10
E-mail: voda@szu.cz*